

Ramon M. Nogués: «A Catalunya, la dimensió espiritual i religiosa es manté socialment silenciada»

«Salut espiritual» va ser el tema que Ramon M. Nogués, professor emèrit d'Antropologia Biològica per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i doctor en Biologia per la Universitat de Barcelona (UB), va desenvolupar en la conferència que va pronunciar a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres el 20 de juny passat.

L'acte era organitzat per Gosa Pensar, amb la col·laboració de l'Arxiprestat de l'Alt Empordà Interior. Va ser presentat per Antoni Calvó i Espigulé.

Com es podria descriure l'itinerari de la vostra formació?

Vaig tenir la sort, en la postguerra civil espanyola, de ser educat per raons familiars en àmbits creients i resistents a la dictadura. El contacte amb els escolapis i els ambients de l'escoltisme de Mn. Antoni Batlle em varen situar en unes sensibilitats que ara reconec com a privilegiades. En aquells ambients, el sacerdoci o la vida religiosa eren considerats «un més alt servei» social i espiritual, i això em va influenciar. Vaig ingressar en els escolapis i vaig estudiar pedagogia,

«Haurem d'acostumar-nos a una austeritat que poca gent contempla»

filosofia i teologia a Navarra i Salamanca, i em vaig ordenar el 1961. La ciència en la seva versió biològica i la docència em varen atraure sempre. Vaig estudiar biologia, vaig fer el doctorat en aquesta especialitat i he estat molts anys professor d'antropologia biològica a la UAB, i en el nostre equip hem investigat en genètica humana. També he treballat en bioètica en comitès oficials catalans i espanyols. L'interès per la biologia humana sempre m'ha quadrat perfectament amb la tasca sacerdotal, que considero que és l'animació espiritual de les persones. He treballat molt en l'estudi de la relació cervell-ment i les dimensions espirituals i religioses.

Com veieu el gran tema de la presència humana a la Terra?

Per primera vegada en la història, la humanitat es pregunta sobre els límits de la seva presència i actuació a la Terra. Posem en perill la sostenibilitat del planeta. Sóc, en aquest tema, moderadament pessimista. Atès el nombre d'humans i les progressives exigències energètiques, si tots hem de gaudir de les mateixes oportunitats, la Terra no té prou recursos. Haurem de d'acostumar-nos a una austeritat que poca gent contempla. Els humans som molt cobdiciosos. I això té mal futur.

Quina opinió us mereix l'actual situació religiosa a Catalunya?

A Catalunya, el cristianisme ha entrat en una situació inèdita de col·lapse. En tres generacions s'ha liquidat el cristianisme social, i l'actual generació jove s'ha desconnectat globalment del coneixement i la pràctica de la fe cristiana. Aquesta pèrdua de sensibilitat religiosa és substituïda per una inconcreta i variada sensibilitat espiritual sense arrels serioses. S'han importat pràctiques orientals aïllades de les seves arrels espirituals, cosa que acaba en unes dèbils referències i inconnexes consideracions espirituals sense profunditat. Sovint resta només una mà de pintura exterior en forma de decoració. Aquesta situació és més radical i empobridora que la que es dona en països del nostre entorn, i presenta seriosos interrogants. Al contrari del que succeeix en la majoria

de societats humanes, a Catalunya la dimensió espiritual i religiosa es manté socialment silenciada excepte per a anècdotes de perfil baix, i hi ha un acord general d'ignorar-la com a significativa per a la vida de les persones. Això implica una desconexió greu de la cultura respecte de temes molt importants de les seves arrels, cosa que s'afegeix, en forma de crisi cultural, a la crisi religiosa pròpiament dita.

Com queda l'Evangelí en aquest panorama?

En el context del terrabastall religiós i espiritual a què assistim, els cristians hem de preocupar-nos per seguir Jesús. Això vol dir mirar d'actualitzar a les nostres soci-

«Jesús només utilitza llenguatge simbòlic, però l'Església segueix entestada a utilitzar llenguatge dogmàtic»

etats la proposta profètica de l'Evangelí; posar-se a la feina per instaurar la justícia en l'horitzó del Regne de Déu. Jesús no proposa un inacabable treball d'interiorització (que té el seu interès antropològic i psicològic), sinó una actuació per establir la justícia i la germanor entre els humans, tenint com a objectiu preferent els més abandonats i marginats. Això és molt diferent de propostes espirituals elitistes que poden acabar en un egocentrisme subtil.

Com es pot situar l'Església en aquesta nova perspectiva?

L'Església viu en situacions molt diverses arreu del món, però en general hi ha alguns reptes que la nova cultura mundial li presenta i que haurà d'afrontar urgentment. Un tema molt important és el del llenguatge. La nostra cultura, quan parla seriosament, es mou en un llenguatge crític i científic que vol validar les afirmacions. Simultàniament, és important utilitzar adequadament el llenguatge simbòlic per parlar de les grans realitats que no podem observar materialment (Déu, per exemple, però també moltes altres). Combinar bé aquestes dues dimensions és fonamental per poder parlar adequadament de Déu. Jesús, per fer-ho, només utilitzà llenguatge simbòlic (paràboles), però l'Església segueix entestada a utilitzar llenguatge dogmàtic perquè li sembla més «fiable», i això és un greu error. Un altre punt és la posada al dia de l'estructura eclesial. L'Església s'ha de democratitzar perquè aquesta forma d'organització és la més fiable avui. I part d'aquesta reordenació suposa un canvi radical d'actitud en relació amb la dona, que ha de ser admesa en igualtat de condicions amb els homes en la seva estructura, inclosos els temes d'ordre i de jurisdicció.

I el futur?

La vida presenta molts de cicles. L'important és no perdre l'esperança, i disposar-se a reinterpretar la Fe com a element vital en condicions molt innovadores que potser ens apropin més del que pot semblar a la figura de Jesús.

M. ROSA COSTABELLA

